

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 86 (1973)

Rubrik: Lia Rumantscha = Ligia Romontscha : rapport annuel 1972
Autor: Candinas, Th.

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 15.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

LIA RUMANTSCHA
LIGIA ROMONTSCHA

Rapport annuel 1972

La suprastonza da la LR

parsura	dr. med. vet. P. Ratti, Malögia
viceparsura	Toni Cantieni, Lai
nuder	Cristian Caduff, Cuir
assessur	prof. dr. Jachen Curdin Arquint, Cuir
assessur	Theo Candinas, Cuir
secretari	Hendri Spescha, Domat/Ems

Presidents da las societeds affiliedas da la LR

Società Retorumantscha	prof. dr. Gion Deplazes, Cuir
Romania	dr. Dumeni Columberg, Mustér
Uniun dals Grischs	rav. Gion Gaudenz, Puntraschigna
Renania	Gion Kunfermann, Cuir
Uniung Rumantscha Surmeir	Albert Camen, Lai
Uniun da scriptuors Rumantschs	Ludovic Hendry, Schaffusa
Cumünanza Radio Rumantsch	dr. Stefan Sonder, Cuir

La lavur da la LR e da sias societeds affiliedas ais steda durant il 1972 fich varieda. Scu puonch principel ais da manzuner

l'istanza a la confederaziun.

Il movimaint demographic, chi resulta da l'ultim censimaint (1970) ed il materiel raccolt illa dieta da Chastè and haun furnieu la basa. Las cifras da l'ultim censimaint muossan ün sensibel regress da la populaziun rumauntscha aint il territori da tschep ed a l'istess temp ün augmaint da la populaziun d'otra lingua. Eir scha las cifras absolutas peran favuraivlas, schi muossa la statistica ün regress.

I. La populaziun rumantscha illa Svizra

An	populaziun Svizra	Rumauntscha	%
1941	4 265 703	48 436	1,1
1950	4 714 992	48 862	1,0
1960	5 429 061	49 823	0,9
1970	6 269 783	50 339	0,8

II. La populaziun rumauntscha in Grischun

An	populaziun tudais-cha totela		%	rumauntsch	%	italiaun	%
1941	128 247	70 421	54,9	40 187	51,3	16 438	12,8
1950	137 100	77 096	56,2	40 109	29,2	18 079	13,2
1960	147 458	83 554	56,6	38 414	26,1	23 682	16,1
1970	162 086	93 359	57,6	37 878	23,4	25 575	15,8

La suprastanza ed il cussagl da la LR haun uschea decis, da dumander dapü mezs finanziaels per pudair intensivier las acziuns süls divers champs: Scu p. ex. l'assimilaziun dals na-Rumauntschs in nos territori da tschep, las relaziuns cun las vischnaunchas politicas, il program d'ediziuns, inpustüt ouvras fundamentelas e literatura per iffaunts e giuvenils. Speciela atenziun saregia da dedicher als problems da la scoula sün tuot ils schalins, cumprais las scoulinas e formaziun da las mussedras. In connex cun la realisaziun da quist program faro que dabsögn da reorganiser l'administraziun e la repartiziun da las incumbenzas. Scu oters detagls da lavur da l'an resortan inpustüt la pusiziun da la LR in regard

l'interrumauntsch.

Quel ais sto ultimamaing tratto da diversas varts illa pressa, al radio ed a la televisiun. La suprastanza ho piglio la seguainta posiziun.

«In que chi reguarda il svilup dals divers idioms vers ün'united ho la LR inchamino daspö ans la via da l'avischinaziun. In pratcha s'ho que

manifesto tar la redacziun dals vocabularis pratics tudas-ch-rumantschs gia dal 1944.

Il svilup ais gnieu accelero ed accentuo d'urant la preparaziun dals vocabularis rumantsch-tudas-ch ed in speciel ün zieva ün referat dal Dr. A. Schorta a la radunanza da delegios da la LR dal 1957. In seguit s'ho quel svilup affirmit in numerusas publicaziuns (p. ex. via e velo, models da ledschas per las vischnaunchas etc.) sco eir illa s-chaffischun da plets novs, uschedits neologissem. Üna cuntinuaziun inteniva chattan quels sfors illa preparaziun dals novs vocabularis rumantschs, inua cha la coordinaziun traunter ils duos idioms principels, sursilvan e ladin ais garantida. La pratcha da la LR, scu sura descritta ais gnida confermada da la dieta da lavur a Chastè e vegn applicheda daspö ans al radio e — per regla — a la televisiun.

La suprastanza da la LR ais persvasa, che la via inchaminada saja güsta ed effectiva, ch'ella hegia mno a resultats valabels e chi saja da cuntinuer in quista direcziun.»

D'urant il 1972 ho la LR pudieu avair

novs contacts

cun la fundaziun Phillip-Albert-Stapfer-Haus a Lenzburg e cun la Pro quarta lingua a Turich. La prüma ho piglio l'iniziativa d'organiser in collavuraziun cun la LR dietas da lavur al Chastè da Lenzburg a favur dal rumantsch. La seguonda ho la mera da reunir intressents e simpatisants per il rumantsch in tuot la Svizra e da cumpletar las acziuns da las organisaziuns tres activitads specielas.

Per renovar noss contacts cun las organisaziuns rumauntschas our d'pajais e per respunder a lur numerus invids ho la LR organiso dals 30 gün als 3 lügl

l'Inscunter Furlan-Ladin-Rumantsch

a Savognin ed a Cuira. Als 180 participants ho la LR spüert ün program vario ed intressant. A Cuira, illa bella sela dal Grand Cussagl, referittan ils prof. dr. A. Decurtins sur dal tema «Il contributo italiano alle lettere romance» e dr. J. C. Arquint sur da «Aspetti della situazione romancia» in üna bella lingua dantesca.

Ils giasts avettan l'ocasiun da visiter la Chesa Rumantscha, l'Institut dal Dicziunari rumantsch Grischun, il Museum Retic e la Cuort da l'Ovais-ch. Melavita l'ora nun permettet da coordiner l'Inscunter Furlan-Ladin-Rumantsch cun la festa da 50 ans fundaziun da l'Uniung rumantscha da Surmeir. Il program da trid'ora ho do ocasiun als scriptuors e poets da cultiver il contact cun prelecziuns e recitaziuns ed il bel film da Giovanni Segantini. Ils cors dal lö e quels da noss giasts inquadrettan quetaunt insembel cun chanzuns e sots. Scu cha numerusas chartas d'ingrazchamaint

ans muossan, ho l'inscunter plaschieu e satisfat in tuottas manieras e nus essans cuntaints dad avair pudieu respuonder a l'ospitalited e generusited in lur cuntregias.

La radunanza dals delegios

La tractanda centrela da la radunanza dals delegios als 17. gün ais steda l'istanza da la LR al Cussagl Federel. Ils delegios haun piglio cogniziun da la concepziun formela e materiela dal voluminus documaint. Las cifras detagliedas sun restedas secretas per nun pregüdicher las trattativas cun las autoriteds competentas. L'istanza arvschit l'approvaziun unanima dals delegios.

Il postulat da Ruedi Viletta, chi dumanda cha vegna numno üna cumischiun d'experts tres la Regenza Grischuna per stüdger la vart giuridica da la Rumantschia e la circumscripziun linguistica dal territori, chi ais garantida ill'artichel 116 da la costituziun federala a mincha lingua naziunela, det andit ad üna ampla ed intensiva discussiun traunter ils delegios.

In basa a la proposta da suprastanza e cussagl e in basa a l'andamaint da la debatta decida la radunanza cha la LR dess inoltrer a la Regenza Grischuna la dumanda, laschand expressivamaing a la suprastanza la liberted da fixer il termin adatto in cunvegna cun la Regenza.

Il cussagl

Dürant l'an da rapport il cussagl s'ho occupo in duos sedutas sur tuot da las dumandas principelas e da pü granda purteda chi s'haun preschentedas. El ho uschea do las directivas per las decisiuns concernent la fuorma definitiva da l'istanza al Cussagl Federel, per la posiziun da la LR illa questiun da l'interrumantsch e per las propostas a regard al postulat R. Viletta per mauns da la radunanza dals delegios. Cun ün fögl d'informaziun ho pruvo il secretariat da realiser ün giavüsich cha'l cussagl vaiva express pü bod per garantir üna orientaziun reciproca scu basa per la zuond necessaria coordinaziun da las imsüras ed acziuns da nossas societeds affiliedas ed autoriteds chantunelas e cumünelas. La suprastanza voul intensiver e schlarger quell'informaziun. Ella voul eir suottametter al cussagl tuot las dumandas da purteda pü vasta, bain saviand cha ils parsuras da las societeds regiunelas — impustüt da quellas cun la chüra dad ün territori — haun il stret contact quotidianaun cun la populaziun rumauntscha e sieus problems.

La suprastanza

Per la suprastanza ais l'an da rapport sto bravamaing stantus. In 13 tschantedas ho ella pruvo tenor meglder savair e pudair da schoglier

numerus problems. Sper las dumandas chi haun fatschendo zieva cussagl e radunanza dals delegios ho la suprastanza piglio numerusas decisiuns organisatoricas ed administrativas. Ella ho eir s-chaffieu las premissas per la realisaziun d'ün bel numer da postulats da la Dieta da Chastè, scu

p. ex.

- l'introducziun d'üna ura l'eivna i'l idiom surmiran al seminari da magisters a Cuir. Cun quel pensum gnit inchargio sar Vincens Sonder.
- l'adattaziun dals mezs didactics per ils cuors d'assimilaziun dals craschieus a las metodos da nos dis; versiun ladina, surmirana e sursilvana da cuors audiovisuels.
- l'iniziativa per reacter l'instrucziun rumantscha scu ram obligatoric illas scoulas primaras e secundaras da vschinaunchas bilinguas.
- la prolungaziun da l'instrucziun da nossas mussedras i'l sen d'ün cuors cumplet da duos ans.
- la preparaziun d'ediziuns specielas per iffaunts pitschens.

Nus nun vulains schmancher las numerusas dumandas e istanzas ad autoriteds ed instituziuns, al departamaint d'educaziun, a la Pro Helvetia, al Fondo naziunel, al Dun Svizzer da la Festa naziunela ed otras. Que as inclegia da se cha la suprastanza ais adüna in contact cun uniuns e societeds parentedas. Las differentas dumandas per subsidis, saja que per ediziuns litterarias o per scoulinas, ho do la suprastanza evasiun aint il ram da sias competenzas e mezs finanziaels a disposiziun.

Il secretariat

La lavur dal secretariat crescha in ün crescher. Il secretari ho d'ürant l'an da rapport piglio contacts pü intensivs cun las autoriteds e cussagls da scoula e magisters da quellas vschinaunchas chi sun fermamaing periclitadas, ma chi vöglian mantegner lur idiom originel ed augmanter ils sforzs in scoula e cumünaunza. Iniziativas e cumanzamaints ch'impromettan as po annunzcher a Domat, Razen e Flem, chi prouvan da fer acziuns chi interessan la populaziun intera. Per il secretariat as tratta que da s-chaffir tscherts models, chi paun alura gnir adattos a las relaziuns in oters vihs, chi sun prontos da seguir al bun exaimpel. Las experiencias fattas illas vschinaunchas numnedas ed otras daun curaschi da cuntinuer e muossan, cha il pessimissem chi s'exprima co e lo nun ais motivo. Dapertuot pudains auncha chatter entusiassem, curaschi e buna vöglija. Las vschinaunchas giavüschan pü e pü la collavuraziun directa ed il cussagl permanent dal secretariat da la LR. Que ho per consequenza cha il secretari sto esser a temp sül lö, inua cha ils bsögns pratics as demuossan.

La preschentscha adüna pü ferma e pü ampla dal pled rumantsch in radio e televisiun ais necessaria e giavüschaivla e que na be aint illas,

emissiuns rumauntschas, dimpersè eir in lavuors laterelas. Üna collavuraziun directa dal secretari ais cò e lò giavüscheda i'linteress da nossa chosa rumauntscha.

Las numerusas ediziuns e publicaziuns da la LR dals ultims ans vöglian esser preparadas cun tuotta atenziun.

Trattativas cun la stampa, preparaziun definitiva dals manuscrits e correcturas, istanzas per sustegn da las ediziuns, propaganda e vendita da quellas, que sun tuot incumbenzas e prestaziuns dal secretariat.

Il fat cha la LR ho vendieu il cuors da l'an 1972 cudeschs e publicaziuns per l'import da 58 000.— frs. que chi ais in cumparaziun cun l'an 1970 ün augmaint dad arduond 26 000.— frs. po illustrer ün po la lavur da spediziun ed inchasch da nossa capabla secretaria giunfra Genoveva Arquisch, cun l'assistenza contemporanea da gfra. Anna Ratti.

Publicaziuns da la LR

Il cuors da l'an 1972 ho la LR pudieu realiser las seguintas ediziuns per giuvenils.

A. Weber/A. Murk : Bettina vain darcheu sana
Th. Egner/N. Gaudenz/H. Spescha : Carius e Bactus
E. Feiglova/L. Schultz-Wild/C.D. Bezzola : Tü ed eu da pè a cheu

Insembel cun l'Ouvra Svizra da Lectüra per la Giuventüna (OSL) ils quaderns:

nr. 1208 Hendry L. : Il portretist da Tschamut
nr. 1209 Dolf/Mani : La tgargia fregna
nr. 1210 Leemann/Filli : Naschü es Gesu Crist
nr. 1211 Deplazes G. : Flurs cazzola

reediziuns:

nr. 801 Daudet/Carigiet : La caureta da Mistral Gieri
nr. 394 Fischer/Capeder : Chicherichi

La realisaziun da quistas ouvas nu füss statta pussibla sainza il sustegn generus da las instituziuns Pro Helvetia, Ouvra Svizra da Lectüra per la Giuventüna (OSL) e la Cumünanza Grischuna pel bun cudesch (BAJ). Ad ellas admettains ün grand e sincer ingrazchamaint. Pierin Ratti, parsura

Rapport dil Cussegl da scola dalla Ligia Romontscha

Igl onn da scola 71/72 ei staus per la formaziun da nossas mussadras in onn da transiziun e reorganisaziun. La scolaziun en Casa Romontscha ei vegnida continuada senza directura. Quei ei stau pusseivel mo grazia ad ina squadra fetg activa da magisters qualificai per ils singuls roms d'instrucziun. La part organisatorica ha il president dil Cussegl da scola ensemen cun l'inspectura ed il secretari dalla Ligia mess en uorden aschi bein sco pusseivel. Cun agid dallas scolastas da metodica, dils commembers dil Cussegl da scola e digl ulteriur persunal d'instrucziun eisi stau pusseivel da menar a buna fin tut ils cuors sin rucca. Jeu less buca tralaschar d'engraziar en quest liug a tut quels ch'ei segidai d'ina maniera u l'otra. Veramein in bi exempel da solidaritad e cunvegnientscha romontscha.

Igl atun 71 han 8 scolaras entschiet il cuors niev tenor il modus usitau cun rodund 5 meins scolaziun teoretica e pratica en Casa Romontscha per lu serender en in praticum dad in onn. Quellas scolaras vegnan a far il meins da zercladur 73 in cuors da repetiziun per concluder cun il diplom.

El decuors digl onn 72 vein nus plinavon fatg 2 cuors da repetiziun ed examens teoretics e pratics cun las scolaras dils cuors 69 e 70. En tut vein nus saviu diplomar 16 mussadras. In bi diember che po denton strusch stuppjar tut las largias en las scolettas romontschas.

Cun quei vein nus concludiu la scolaziun tenor il modus vegl. Il Cussegl da scola ei sedecidiu d'introducir in *cuors cumplet da dus onns scolaziun*. Quel vegn interruts da plirs praticums cun in cuoz total da treis meins. Cun quella novaziun stein nus senz'auter a pèr alla scolaziun dallas mussadras tudestgas, sco per ex. a Claustra. Nus selubin perquei da numnar dacheudenvi nossa scola: «*Seminari per mussadras romontschas*».

A vesta da quei niev cuors vein nus fatg igl avrel 72 in examen da recepziun per las candidatas. Da 13 aspirantas vein nus recepiu 10, quei surtut muort la gronda munconza da mussadras. Instrui da certas experientschas vein nus obligau las novas scolaras da star suenter lur «custeivla» scolaziun per silmeins dus onns en tiara romontscha.

Denton er'ei reussiu al Cussegl da scola da catter en la persuna da sr. Florentina Camartin ina capavla directura per il seminari. La suprastanza dalla LR ha acceptau la proposta dil CS ed elegiu unanimamein sora Florentina che veva gia duront igl onn current, sper siu pensum da mussadra, surpriu parzialmein l'instrucziun da metodica ed autras incumbensas impurtontas.

Ils 23 d'october 72 vein nus saviu entscheiver il cuors da dus onns tenor in plan d'instrucziun che corrispunda allas normas svizras, prendend secapescha il risguard necessari alla situaziun speciala romontscha. Da menziunar eisi denter auter che las scolaras dallas differentas regiuns gaudan instrucziun romontscha en lur agen idiom. Il corp d'instrucziun pren risguard als basegns da nies seminari, variond da mussadras tochen a magisters e professers specialisai per lur roms. Sper l'instrucziun per propi procura la nova directura era per ina educaziun permanenta pli vasta,

organisond seradas e frequentond cun las scolaras dietas e referats d'interess professional ed auters. Era eisi reussiu dad arver las portas viers la «secziun grischuna da scolettas» e da prender contact vicendeivel cul seminari da Claustra. In pass impurtont, savend che nus lein il mument favoreivel integrar la scolaziun da nossas mussadras sco partiziun romontscha alla nova «scola da dunnas» a Cuera.

In novum che mereta da vegnir menziunaus tut specialmein ei il «praticum social» da treis jamnas che las scolaras absolvan la fin da zercladur, entschatta da fenadur.

Las duas scolettas da Cuera che han el medem mument la funcziun da «scoletta d'exercezi» per las scolaras han el decuors dils 72 midau tgamun. La scoletta sursilvana vegn dirigida da giuvna Jacobina Nadig. En la scoletta engiadinesa instruescha giuvna Ursina Caprez che ha era surpriu l'instrucziun da gimnastica per las scolaras e governa ultra da quei cun maun segir igl internat dallas scolaras en Casa Romontscha.

Avon che concluder il rapport eisi da menziunar in fatg meins legreivel. L'inspectura, dunna Paulina Caduff che ei fermamein engaschada al Radio romontsch ha dau la demissiun per la fin digl onn da scola current. Nus deplerein quei fatg mo stuein respectar la decisiun da dunna Paulina. Ad ella auda nies pli sincer engraziament per la nunstunclenteivla lavur prestada sco inspectura, mo surtut era sco capavla cussegliaadra dils cussegl da scoletta. Buca emblidar lein nus ils buns e numerus survetschs alla scola da mussadras en in mument zun critic. Nus sespruein da catter ina nova inspectura che po satisfar als basegns da quei impurtont ligiom dalla Ligia Romontscha cun las vischnaucas.

Per il Cussegl da scola LR
il president: Th. Candinas

Nossas societeds affliedas

Societad Retoromontscha

Digl onn vargau essan nus satisfatgs. Igl ei stau in onn da calma e lavur en favur da nossas miras e senza pli gronds fastedis e quitaus. Quei ei gia ina buna premissa per lavur scientifica che drova ina certa constanta.

1. Il Dicziunari rumantsch grischun (DRG)

Quel ha era uonn fatg buns progress. Compari ein ils faszichels 69, 70 e 71. Cun il 71 ei il tom 5, D-E alla fin e sa vegnir ligiaus. Questa ovra monumentalada da tempra nazionala ei nossa luschezia.

2. Las Annalas

Comparida e vendida ei l'annada 85, quella gada ina empau pli zaclina che las precedentas. Ils davos onns vein nus astgau publicar las Fontaunas da dretg dalla Giadina. Quellas ein ussa alla fin e las autras romontschas aunc buca prontas per la stampa. Per motivs da cuosts vein nus buca saviu surpassar la limita da 10 artgas. Ultra dad entgins necrologs pli liungs da personas meriteivlas pigl intschess romontsch entir, cattein nus ellas Annalas entginas interessantas lavurs, sco la continuaziun dalla Descripziun topografica da la Rezia alpina da D. Chiampell ed igl index dil dialect romontsch da Panaduz da prof. dr. Cavigelli.

3. Nies institut

Nies institut sut la direcziun da caporedactor dr. A. Schorta basegna specialists da lungatg. Quels creschan buca sillas caglias. Malgrad certas difficultads vein nus bunas speronzas da gudignar forzas giuvnas. Denton crescha la carischia talmein sin tuts mauns che nus duvrein agid, lein nus buca esser sfurzai en cuort da restrenscher il stab da redacziun, quei che fuss en vista al bien progress che la lavur fa, ina soluziun nunperdunabla.

4. Damondas persunalas

Era uonn vein nus dau suatientscha ad ina damonda da congedi per dr. A. Decurtins dalla Ligia Romontscha che ha cuzzau treis meins. Sco nus vein intervegniu ei il manuscret dil vocabulari tudestg-romontsch prompts per

la stampa. Sgr. lic. fil. Hans Stricker ei staus engaschaus cun mesa piazza sco assistent ed ei sevivius detg stupen ella lavur redacziunala. Prof. dr. J.C. Arquint ei staus tier nus cun mesa piazza tochen calonda settember, ch'el ei turnaus cun piazza entira alla scola cantonala. Dapi calonda october ha prof. dr. Ricarda Liver surpriu tier nus ina mesa piazza da redactura. Pliras lavurs, fatgas da tiarzas personas, vegnan a stuer vegnir sistidas el futur per motivs finanzials.

5. Radunonza generala

Quella ha giu liug ils 28 da schaner ella capitala, nua che nies caporedactur ha referiu sur plans e propostas per in Institut retic a Cuera.

6. Fatgs legreivels

Alla sentupada friulana-ladina-romontscha a Cuera ha prof. J.C. Arquint referiu sur Aspects dalla situaziun romontscha e prof. A. Decurtins sur la Contribuziun taliana alla litteratura romontscha, ferton che nus vein priu part dil giubileum dalla URS. Plinavon vein nus tractau la litteratura contemporana sursilvana alla universitad da Turitg e dau ina introducziun el sursilvan. Prof. Arquint vegn a far quei els dus semesters proxims. Alla caschun dalla mort da nies empren stampadur dil DRG, J. Bischofberger, vein nus enderschiu cun engraziament ch'el seigi seregurdaus dalla SRR cun ina donaziun.

G. Deplazes

Romania

Igl onn 1972 ein problems romontschs puspei vegni discussiunai aspramein enteifer ed ordeifer la classena romontscha, denter auter era la questiun digl interromontsch. La Romania ha tractau quella damonda e priu ina clara posiziun. Ella beneventa e sustegn dapi onns l'avischinaziun denter ils differents idioms e promova oravontut ina stretga collaboraziun tier la creaziun da novs plaids. Perencunter cumbatta ella l'idea da crear ina nova versiun interromontscha. La Romania ei dil meini, ch'ei vali buca la peina da far stentas en quella direcziun, essend ch'ei setracta d'ina emprova irreal.

I.

La scola ei in punct cardinal da tuttas acziuns en favur dil romontsch. Malgrad las grondas stentas dils participai eisi aunc buca stau pusseivel

d'edir ils novs mieds didactics per las scolas romontschas dalla Surselva. In pulit diember da scolasts ha elaborau sut l'egida da Richard Cavigelli ina collecziun da texts ord la veta da mintgadi. Ils manuscrets per duas brochuras, ina per il scalem bass ed ina per il scalem ault, ein gia preparai daditg. Suenter pliras instanzas e contractivas eisi finalmein reussiu d'obtener il consentiment dallas instanzas cumpetentas per il project. En sia seduta dils 18 da december 1972 ha la Regenza approbau la proposta d'edir las duas empremas brochuras, aschia che nus sperein da saver surdar quels dus cudischs tonpli spert a nossas scolas. El medem mument ei era l'indemnisaziun dils commembers dallas gruppas da lavur per elaborar ils novs mieds didactics vegnida fixada. Cheutras ei ina ulteriura basa per la continuaziun dalla lavur dada.

Prof. dr. Alexi Decurtins ha finiu la lavur redacziunala dil vocabulari tudestg-romontsch sursilvan. Per quella promta lavur admettein nus il meglier engraziament. Nus quintein che quella ovra fundamentala cumpari el decuors da 1973. Biars romontschs spetgan cun grond desideri sin quei impurtont agid.

II.

Ils 10 da november 1972 ha la seduta finala dil comite per la restauraziun dil Curtin d'honor sper la caplutta da Sontg'Onna a Trun giu liug. En preschientscha d'entgins fauturs e collaboraturs ha il meriteivel president, mistral Gieri Vincenz, saviu surdar il curtin en ina stupenta cumparsa alla Romania e Renania. Il comite ha procurau per la finanziaziun dallas lavurs, che han custau da quei da bunamein 29 000.—francs. Ultra da quei sa el metter a disposiziun in importo da 5 735.75 francs per il manteniment dil Curtin d'honor. Quei ei la missiun dil comite executiv, che vegn mintgamai presidiaus dil president dalla Cuort Ligia Grischa, actualmein dil president dalla Regenza, cuss. gov. dr. G.G. Casaulta.

III.

La radunonza da delegai dalla Romania dils 31 da december 1971 ha decidiu da dar ina nova tempra agl Ischi. En pei d'ina scartira annuala duei ina ediziun semestrala en fuorma da revista romontscha cumparer. Il cuntegn duei vegnir actualisau. La nova publicaziun duei daventar in forum da discussiun, in palancau da scomi d'ideas el pli vast senn dil plaid. La cumissiun redacziunala secumpona da dr. Marcus Defuns, scolast secundar Norbert Berther, scolast secundar Richard Cavigelli, sur lic. teol. Gion Martin Pelican e professor Isidor Winzap. Ella ha gia fatg las preparativas per igl emprem numer, che cumpara el decuors dalla primavera 1973. Ignazi Beer ei s'occupaus dallas damondas administrativas e finanzialas ed ha semtgau il contract per la stampa.

Igl Ischi dubel (annada 57 e 58) ei senterdaus empau. Ei setracta dil davos numer ella fuorma tradiziunala. Tenor indicaziuns dil redactur, prof. dr. Alfons Maissen, sa el denton cumparer el decuors dil meins da schaner ni fevrer 1973.

IV.

En plirs vitgs procuran privats ed instituziuns sezs per bunas inscripziuns romontschas. Tscheu e leu prescrivan schizun las cumissiuns da baghegiar la versiun romontscha. Pli grev eisi denton d'obligar las grondas organisaziuns da distribuziun da far diever dil romontsch.

Entras il niev sistem da stampar il cudisch da telefon ston giavischs per midadas gia vegnir annunziadas meins avon la reediziun. Cunquei che la nova metoda ei in bionton pli cumplicada, ein las istanzas dil telefon era buca fetg incantadas da talas acziuns. Entras quella situaziun essan nus vegni memia tard cun nossa acziun planisada.

Era uonn vegn ei dau en plirs loghens cuors da romontsch per buca romontschs. Grond success ha oravontut Richard Cavigelli cun siu cuors a Glion.

V.

A caschun dalla radunonza da delegai dils 30 da december 1972 a Glion ha prof. dr. Paul Tomaschett, Lucerna, referiu davart «aspects dil romontsch egl avegnir: Reflecziuns e propostas». Sin fundament da quei exposé ha giu liug ina liunga ed interessanta discussiun co ins savessi dar novs impuls al moviment romontsch. En ina tschentada extraordinaria entuorn Pastgas 1973 vegn ins a s'occupar vinavon cun quellas novas propostas.

Per concluder engraziein nus cordialmein a tut quels che han sin ina moda ni l'otra contribuui alla promoziun da viarva e cultura romontscha, sperond ch'els segidien vinavon a mantener quei custeivel scazi cultural.

Dumeni Columberg

Uniun dals Grischs

In maniera generala as po bain dir chi vain blier discuss davart dal mantegniment da nossa lingua e cultura. I dà ter blera glieud chi ha pisser per la sort da noss bains culturals, perche els inclegian: I nu's trattess in cas be da perder nossa lingua, laschand chi tuna ris-chessan nus da far üna perdita chi gess bainquant plünavant. Perche la lingua e'l möd da

s'exprimer sun colliats cun l'orma e cun ün möd da viver ha chafuollas ragischs. Perquai vala quai sgür la paina da star a l'erta e da'ns defender uschè lönch chi va.

Exposiziuns da cudeschs

Il plü grand plaschair am fa quai da quintar da nossas exposiziuns da cudeschs e da gös aint ils cumüns, perche quellas han gnü bun success. I nu basta be cun edir cudeschs e cun vender al prüm diversa tschient exemplars, id es eir davopro da muossar noss cudeschs a la gliעד, da'ls laschar tour in man ed examinar. Trais mais e mez han dürà las exposiziuns cha nus avain manà tras dal 1972 in ot cumüns d'Engiadin'ota e bassa ed in Val Müstair. — In quist connex esa impussibel da far sainza manzunar ils merits da gfra. Bernina von Guaita, Zuoz. Ella ha pisserè cun exactezza cha tuot las postaziuns vegnan zavradas e dattas inavant al dret lö, da maniera cha'ls cliaints survegnan ad ura tuot quai chi'd han postà. Eir la Lia Rumantscha ha profità da nossas exposiziuns chi muossaivan — s'inclegia — pussibelmaing tuot quai chi'd es vnal in rumantsch-ladin.

Üna interpraisa cumünaiöla

In America es gnü fat avant ans ün cudesch ferm illustrà chi'd es gnü tradüt in tudais-ch e chi porta il titul «Mein allerschönstes Wörterbuch». L'intent dal cudesch es da schladar il vocabulari da l'uffant. Ils actuors aint il cudesch sun dalettaivlas bes-chettas chi fan da las tuottas. Da plüssas varts nan esa gnü intimà dad edir quist cudesch eir per rumantsch. La supranza da l'Uniun dals Grischs es gnüda sün l'idea chi's pudess provar da far üna ediziun in trais idioms rumantschs, oramai cha pro mincha retrat i stan a dispusiziun trais lingias da text. Id es dimena stat da tour sü contact cun l'Uniun rumantscha da Surmeir e cun la Romania. A tuots ha plaschü l'iniziativa. Al mumaint ch'eu scriv quistas lingias es pronta la traducziun per gnir surdatta a la stampa.

Cudeschs per imprendder rumantsch

Cumbain chal «Pled Puter» nu satisfà in tuots regards, schi ha l'Uniun dals Grischs stuvü decider da l'edir üna seguonda vouta, perche i nu's po giavüschar als immigrants d'otra tschantscha ch'els s'assimileschan, sainza als pudair dar in man ün cudesch per imprendder la lingua dal lö. Daspö trais ans il Pled Puter eira exhaust! La restampa gnarà exeguida in möd offset.

Plünavant cumpara davö Büman 1973 il «Cuors audio-visuel da rumauntsch». Quist cuors es üna traducziun d'ün model in lingua francesa (VIF). I s'ha fingià fat experimaints cun quist cuors tant in scoula (a San

Murezzan) co eir pro'ls creschüts (a Samedan), e'l mez para dad esser bain adattà. Plü ideal füssa natüralmaing ad avair alch plü confuorm a nossas relaziuns, be cha'ls cuosts per ils retrats e'ls films füssan subit fich ots. Intant pudain nus profitar eir da las grandas experienzas didacticass chi sun gnüdas fattas sün quist champ in Frantscha.

Donaziun

La Corporaziun dals cumüns concessiunaris da las Ouvras eletricas d'Engiadina bassa han minch'an a disposiziun ün import plü grand per intents culturals. Quist an es gnü landervia eir l'Uniun dals Grischs. Nus repetin eir quia nos resenti ingrazchamaint.

Contact cun la Quarta Lingua

In occasiun da nossa radunanza generala a Zernez, als 29 october 1972, eira preschaint sco referent signur prof. Bernhard von Arx da Turich, il parsura da la nomnada società. El ha discurrü da las miras da la Quarta Lingua. Seis optimissem ans ha fat dal bain e'ns ha incuraschats. Id es tschert cha la Quarta Lingua pudess fructifichar noss sforz sül lö.

Gion Gaudenz

Uniung Rumantscha de Surmeir

Cun onour dastga igl onn 1972 schluitar ainten las annalas dall'Uniung Rumantscha da Surmeir. El dastga zont neir sottastritgia cun en targli-schaint stretg dad ôr, essend tgi nossa Uniung ò pudia festivar cun grond e bung success igl sies anniversari da 50 onns. Cun plascheir e gronda satisfacziun pansaignsa nous anavos sen igls 9 da fanadour, igl de festiv, igl cal l'URS ò pudia festivar an furma d'ena veira festa populara igl sies Giubileum da 50 onns. Nous savagn, tgi igl carstgang è cun 50 onns degren ch.v.d. el descenda la colminaziun da sia veta per sa render plang ma franc ainten las davosas sumbreivas d'ena veta humana. Ma betg uscheia egl cun ena Uniung, la cala davainta tras la forza digl success adegna pi stabila e ferma. Possa l'Uniung Rumantscha da Surmeir ainten igls sies proxims 50 onns crescer e flureir an favour digl noss pievel surmiran, an favour digl noss lungatg e cultura surmirana per uscheia pudeir festivar igl sies 100avel anniversari an cumplagna forza an sung e tung rumantsch. Gl'è bagn sto l'obligaziun dall'URS da porscher agl noss pievel rumantsch sen chel

anniversari en de festiv, en de da legreia, en de d'angraztgamaint e chegl er schi l'organisaziun e realisaziun da chella festa ò purto a nous gronds chitos ed ena buna purztgung labour. Dantant pudaignsa nous angraztger a chels, tgi on sa mess aint per la realisaziun da chella festa. Oravant tot partotga chegl igl president digl comite d'organisaziun Oscar Sonder, scu er igl cassier Valantegn Caspar, tots dus commembers dalla suprastanza. Ma er igls oters commembers digl comite maretan nossa rancunaschentscha ed igl noss pi cordial angraztgamaint. Uscheia è la festa giubilara dall'URS stada an tots risguards en grond success ed ia sa angal sperar tgi ella resta a tots participants an buna memoria.

Uscheia è igl onn 1972 sto per la suprastanza dall'URS en onn da labour, la cala er nous vagn stuvia prestar dasperas igl noss cumbat da mintga de.

Nossas publicaziuns: Igl Noss Sulom è cumparia all'antschatta digl onn an sia 51avla annada. Igl noss redacter, sigr. dr. Cristoffel Spinaz è fatg onour a nossa elecziun, purschond a nous sen meisa igl sies ampren «Sulom» bagn pulpia ed exelentamaintg redigia. El maretta nossas gratulaziuns e noss cordial angraztgamaint. Igl madem angraztgamaint lessa er exprimer agls collaboratours, tgi on regalo agl redacter la pussebladad da porscher agl noss pievel en schi bel organ, tgi dastga cun luschezza sa metter an retscha cun igls organs dallas otras uniungs rumantschas.

Igl Calender Surmiran: è cumparia an sia 22avla annada. Igl sies redacter, scolast secundar Faust Signorell, ò er cun chella nomra confirmo sia capaciad e premura da porscher agls noss lectours surmirans buna ed instructiva lectura. Nous angraztgan ad el da tot cor per sia gronda labour, tgi el presta an general per igl mantignamaint digl noss lungatg mamma.

La Pagina da Surmeir: è scu adegna cumpareida meis per meis purtond agl noss pievel las novitads da nossa patria. Agl premuro redacter, scolast secundar Cyrill Brenn, dastgainsa nous an nom digls lectours far en sincer cumplimaint per sia delicata e bagnmanageda labour. La rancunaschentscha ed angraztgamaint digl pievel surmiran dessen dar ad el la forza da luvrar anavant ed uscheia restar fidevel alla sia Columbigna surmiran.

Instrucziun da Rumantsch alla scola cantunala a Coira. Sen l'istanza fatga a sias ouras agl departamaint d'educaziun è scolast secundar Vinzens Sonder nia numno scu instructor per igls noss students, uscheia tgi tals survignan ossa instrucziun rumantscha an noss lungatg surmiran, chegl tgi è anfignen ossa betg sto igl cass.

Curs an Rumantsch surmiran: An collaboraziun cun igl noss nov inspector da scola, Rudi Netzer, ò scolast Gion Giatgen Steier, mano en curs rumantsch sen moda moderna «audio-visuala» a Savognin e scu va savia intervignair cun fitg bun success. Er per chel intent vign l'URS a porscher igl sies sustign finanziel ed uscheia promover igls curs rumantschs tant scu angal pussebel.

La suprastanza: ò gia durant igl onn da rapport 3 sedutas ed igl parsoura è sto delego a 3 tschantadas digl Cunsegl dalla Leia Rumantscha. Dple è la suprastanza stada delegada tar la radunanza da delegos dalla LR scu er tar igl Congress ladin-rumantsch international a Coira. Tar chella occasiung vaigsa pudia sa persvader, tgi igls Rumantschs da chellas valladas, Val Gardeina, Val Badia e Val Fadam òn anc pi gronds chitos e problems, tgi igls Rumantschs grischungs. La differenza digls idioms cattainsa er ainten las Dolomitas, essend tgi las treis numnadas valladas ò mintignà sies agen idiom. Gl'è forsa agls pacs da nous ancunaschaint, tgi segls territoris rumantschs digl Friaul veivan ca. 680 000 Rumantschs, igls cals òn igls madems chitos per neir da mintigneir lour lungatg da mamma.

La fatscha da nossas vischnancas: Nous savagn bagn tots, tgi gist tras igl grond svilup digl tourisem è e vign igl lungatg rumantsch an general grondamaintg periclito. Principalmaintg an Surses è igl maletg da nossa cuntrada disfiguro tras inscripziuns tudestgas, en factum tgi signifitgescha igl ampren pass tar ena germanisaziun. Scu bagn a tots ancunaschaint exista siva dalla premaveira passada ena organisaziun, tgi sa nomna «La Quarta Lingua» ena organisaziun tgi vot promover igl mantignamaint e cultivaziun digl Rumantsch. L'organisaziun sa cumpona da simpatisants digl lungatg rumantsch da glianga rumantscha e tudestga giu la bassa. Els disponan d'ena buna cassa ed èn pronts da gidar finanziar ena eventuala midada dallas inscripziuns tudestgas an Surses. Per chel muteiv vaigsa nous organiso ena seduta igl meis d'otgover a Savognin, noua èn stos preschaints igl president e vicepresidente dalla Quarta lingua, igl mastral da Savognin, cun en commember da suprastanza ed igl parsoura dall'URS. Noss intent è da midar tottas inscripziuns tudestgas e far or da Surses resp. Savognin en modell. Igls amprens pass necessaris èn gio fatgs uscheia tgi l'aziun è an movimaint. Nous speragn bung success.

Cun chella speranza concluda igl mies rapport annual ed angraztg cordialmaintg agls noss redacters, agls noss collaboratours, agls noss lectours ed anzoma a tots chels tgi on purschia igl lour ageid agl mantignamaint digl noss tger lungatg matern. Igl madem angraztgamaint seia expremia alla suprastanza dalla Leia Rumantscha ed agl sies secretari, anzoma a tots chels collaboratours, tgi on presto lavour sen la tribuna rumantscha. Igl prieveil crescha ed igl cumbat dumonda omens da vaglia sen la fortezza rumantscha.

A. Camen

Renania

Igl on 1972 â la Renania pears dus nunstunclantevels a fidevels colaboraturs par igl mantignamaint digl lungaitg a da la cultura rumàntscha. Cun signur Jacob Bischofberger vagnsa nus pears igl premuro stampadur digl Calender per mintga gi a da la Casa Paterna, Blears ons, quei vut gir, davent da l'antscheata â'l cun grànda premura a satisfacziùn stampo igls dus organs da la Renania ad ear an oters risguards sustanieu nus bravameing. Ear ser dr. h.c. Peter Paul Cadonau vagnsa nus da taner an bùna mimoorgia, partge ear el â grànds marets par la cunlavor agl intsches renan a rumàntsch ansuma. Igl on 1972 e sto par la suprastànza da la Renania egn on da lavor. Nus savagn easser leads da la lavor prastada, par quei ca nus vagn mess grànda pesa sen igl contact cun la giuventetgna rumàntscha renana.

Gi festiv par la giuventetgna a Flond

Cun quei ca nus vevan gieu grànd suzess cun igl gi festiv par la giuventetgna ad Andeer igl on 1969 vagnsa spargnea nignas bregias par las preparativas digl gi festiv a Flond. Scolast Andreas Cadonau â cun seas gidànters preparo quella scuntrada anurden ad igls 300 sculars a scularas da la Sut- a Surselva c'ân igls 23 d'avregl prieu part ân gieu grànda satisfacziùn a grànd plascher. Igl e sto egn feasta c'â puspe musso, ca la giuventetgna sa graztga a gro parsuainter. Ear agli populaziùn da Flond par la stupenta cunlavor egn grànd paia Dias.

Ovras Gian Fontana

Das Pastgas egn las ovras da Gian Fontana sortidas da la stampareia Bischofberger. La nova ediziùn e vagnida preparada da ser Martin Fontana a da ser Flurin Darms. Els maretan par lur prestaziùn igl nos miglier angraziamaint. La Renania e loscha da stger prasantar agls ligiders rumàntschs quella ovra bagn gartageada. Igl tearz tom ca cuntigna oravàntut raquintaziùns a poeseias par la giuventetgna e ilustro cun maletgs digl ancunaschaint pictur rumàntsch Alois Carigiet. La realisaziùn da la nova ediziùn e me stada pussevla antras igl grànd sustignamaint finanziaal da difaraintas uniuns. Ad ellas igl noss agranziamaint. Igl cudeschs san ins rater da la Renania near da la Leia Rumàntscha.

Seras renanas

Cun quei c'igl mantignamaint digl Rumàntsch de vagnir realiso an las vischnàncas vagnsa igl on posso organiso seras renanas. Talas seras c'ân do

nov contact cun la populaziùn ân gieu liac a Riein, Luven, Sagogn e Maton. Cristian Caduff a musso maletgs da calur ord digl intsches digl Grischùn sur da la protecziùn da la patria. Curts referats da ser Vinzens Bertogg, ser Bonorand, Gion Mani a Cristan Caduff ân oriento a fatg atens igls numerus auditurs segl fatg da la vendita da la patria a sen la speculaziùn cun taragn.

Igls 6 da maitg â la Calandaria fatg engna visita se Flond a musso igl teater «Igl quent falo» da Tani Dolf ad igl toc humoristic da Curo Mani «Nus dunas».

Curs rumàntschs par carschieus

Igl e legrevel c'igl e sto pussevel da realisar a Trin, a Gliànt ad a Tusàn curs rumàntschs par carschieus. Ins sa adigna puspe cunstatar c'igl interess d'amprender rumàntsch a avànt màn, ad igl e ear da rancanuscher la lavur e las prestaziùns digls surmesters c'en prunts da manar tals curs.

Fatscha da nossas vischnàncas

Suainter ca la cumissiun «Fotscha da nossas vischnàncas» â savieu realisar difaraintas ideas an Surselva â ella prieu avànt da midar inscripziùns tudestgas an Sutselva, oravàntut an Schons. Plasch Barandun da Veulden, c'â se Veulden fatg grànda lavur a bunameing scret sen mintga tgae egn verset near egn num rumàntsch, â ear savieu far a Maton a Vargistagn igl on passo inscripziùns rumàntschas.

Periodics

Gest a tains sen Nadal vagnsa savieu surdar agls ligiders igl Calender «Par mintga gi» c'e vagnieu redigieu da ser Flurin Darms a ser Jacob Michael. La Casa Paterna e sortida regularmentg mintg'eanda da la stampareia Bischofberger. Egna grànda sorpresa ei sto cur ca nus vagn survagnieu la demissiùn digl redactur digl nos figl jamnil, signur Cristian Caduff. Cristian â fatg 25 ons igl redactur a quei an tala moda a maniera ca la Casa Paterna e an quels ons mena cumparida megna tard near ansuma betg cumparida. Par quella cunzensiusa e gràndiusa prestaziùn mareta 'l igl nos ple sinzer a miglier angraztgamaint. G. Kunfermann

Uniun da scripturs romontschs

1. Ediziuns

Plirs bials cudischs ein sorti da nossas ufficinas, ovras originalas e translaziuns d'in aspect variont. Quels ein nossas perdetgas, perdetgas veseivlas digl èr.

2. Sentupada a Farschno

A caschun da nossa tschentada da lavur a Farschno ha signur dr. Werner Oswald mess siu casti a disposiziun. Quei fatg nudein nus cun in techet luschezia. Agli nies engraziament. Quella gada han ins buca mo interpretau prosa, mobein era la lirica. La tschentada ha giu in andament cuntenteivel.

3. Incumbensa da teater

Sto bein esser ch'igl intschess ei hanaus. Differents auturs ein sefutrai da scriver tocs e scenas pil plancau. La televisiun picla ora las ulteriuras contribuziuns.

4. Cummissiun litterara

Ella ha anflau per bien dad undrar lavurs da Theo Candinas ed Annapitschna Grob-Ganzoni.

5. Novas litteraras

Dunna Imelda Coray-Monn ei stada prusa sco vivon. Ils numers cumparan en successiun regulara.

6. Scripturs presentau lur ovras

Buca mo el radio ed ella televisiun, biaronz ellas vischnauncas spatitschadas da nossa tiara. La tscherca dil contact cul pievel ha era anflau in bufatg eco. Ed in eco en nossas vals ha num vus. Quei ei bi.

7. L'uniun crescha

Lein dir, cun pass mesirai. Slargar empauet la classena ei franc da gudogn. Ins ha recepiu:

pader dr. Ursizin Derungs, OSB, Mustér

dr. Bernhard von Arx, Turitg

prof. W. Liebeskind, Genevra.

8. Terra Grischuna

Sai buc, mo igl ei da suar da manedel da rimnar contribuziuns. En sesez ei quei donn. Redactur Christian Walther mussass gronda bunaveglia. Forsa ch'ei va in temps avon ch'il terren sesluchi.

9. *Sentupada culs Friulans a Cuera ed a Savognin*

Nos commembers ein segidai enten arranschar la fiasta. Lur preschientscha ha fatg bein als amitgs da l'otra vart dils cuolms.

10. *Uniun svizra da scripturs*

Theo Candinas ei vegnius elegius definitivamein ella suprastonza. E leu ein ins vidlunder da metter in tec auter ils accents. Ins surveva strusch aunc il resultat.

11. *Engraziament*

Igl empren lein nus engraziar alla Ligia Romontscha per siu sustegn moral e finanziel. Milsanavon seregordel jeu cun plascher dils auturs. Cun ilsezs stat u croda la caussa romontscha. Ludivic Hendry

Cumünanza Rumantscha Radio e Televisiun CRR

1. *La societad Svizra da radio e televisiun*

Scu usito ò la SSR publitgia er igl onn passo en rapport fitg extendia ariguard igl antier andamaint dall'interpresa durant chella perioda. El cuntign contribuziuns digl president central, digl directer general, digls directers regiunals e tranter oter er en zont interessant artetgel davart digl noss chef da programs dr. Clemens Pally, tgi pertotga las emissiuns rumantschas da contact. Chel artetgel ò catto ena buna censura ainten la pressa. Essend tgi chel annuari dalla SSR è nia tarmess tiers agls commembers da tots noss gremiums e supraple er nia commento ainten la pressa an moda accentuada, fissigl betg mutivo da reprodutgeir ainten igl noss rapport annual anc eda igl cuntign er betg an furma d'en riassunt. Ord chella ponderaziun egl inditgia da dar ena curta survista digls evenimaints tgi èn succedias igl onn 1972 tar SSR cun en aspect spezial. Gl'è a nous tots ancunaschaint, tgi la SSR ò sviluppo er durant igl davos onn ena gronda activitad. Cotras è ella stada expuneida agl giudezi da sies auditours ed aspectatours. Per sias emissiuns ò ella betg angal savia raccoltar lod ma bagn er critica. Prinzipalmaintg davart politica ègl nia sen basa d'ena voluminosa documentaziun fatg la raproscha, tgi las emissiuns d'infurmasiun dalla televisiun dalla Svizra tudestga vignan manipuladas ed inspiradas tras elements dall'ala extrem sanestra, tgi tschertgagn da sotminar igl urden democratic an nossa tera. La SSR ò chinto per bagn far igl ampren sez urden ainten l'atgna tga ed ò ord chel muteiv laschea intercureir tras ena cumischun d'experts cant anavant tgi talas raproschas seian mutivadas. An en extensiv rapport è chella cumischun rivada tar la conclusiun, tgi las obieziuns purtadas seian an chella maniera betg

mutivadas ed angal en pitschen domber dallas emissiuns contestadas violescha las directivas dalla SSR concernent las emissiuns d'infurmaziun e las normas generalas per las emissiuns. Chel rapport ò gia per part ena buna accoglientscha e per part èl nia qualifitgia scu parzial e mengia indulgent. La direzziun generala ò tratg las consequenzas ordlonder e piglia las maseiras necessarias per impideir tant scu pussebel sviaziuns tar emissiuns sen venavant. Chel fatg mossa puspe an tge moda tgi igls mediums da massa radio e prinzipalmaintg televisiun, tgi gioldan tar nous ena posiziun monopolistica, èn sotaposts a critica e censura.

Igls 30 da zercladour 1972 ò igl directer general Marcel Benzen, on fito la sia carriera scu ampren responsabel per radio e televisiun an Svizra. Sch'ins sfiglia anavos ainten la cronica dalla SSR crodigl immediat an îgl, tge difficultads, tgi èn stadas da surmuntar, anfignen tgi radio e televisiun òn contanschia sen taragn naziunal la posiziun, tgi els òn oz. Chel resultat è sainza dubi an amprensa lengia igl maret da Marcel Bezençon. Graztga agl interess e l'intervenziun digl anteriour directer general è er igl barat da programs internaziunal nia realiso. M. Benzençon po parchegl sainza exagerar neir numno igl bab dall'eurovisiun. Tgi el scu rapresentant d'ena minoritad linguistica ò adegna demusso gronda simpatia per las otras minoritads sa tgapescha da sasez.

Igl 1 da fanadour 1972 è dr. Steio Molo antro an carica scu directer general dalla SSR. Durant 25 onns avant er el sto agl timung digl radio dalla Svizra talianga ed ò an chella funcziun er influenzo fermamaintg l'introducziun dalla televisiun ainten chella regiun. El ò er mantignia adegna stretgas relaziuns cun las otras culturas linguisticas, las calas el canoscha fitg bagn.

Igl contact tranter igls organs dalla SSR e las autoritads federalas è sto er igl onn 1972 fitg intensiv e bung. Igl Cunsegl Federal, tgi veva ranviia igl onn avant la dumonda d'en dolzamaint dallas taxas da conzessiun per radio e televisiun ord muteivs digl combatt cunter la conjunctura sfrenada, ò conzedia igl 13 da settember 1972 en dolzamaint da chellas taxas sen igl 1 schner 1973, numnadamaintg per igl radio da 40 sen 60 e per la televisiun da 84 sen 120 francs. Sen basa digl augmaint d'antradas po la SSR chintar, tgi igl equilibr da finanzas seia garantia anfignen igl onn 1976. Naturalmaintg dapendigl er co, tge sagls tgi la carascheia fo igls proxims onns. Las lavours da reorganisaziun sen fundamaint dall'expertisa dalla firma Hayek/von der Weid progredeschan. Igls experts èn er nias incaricos da controllar la structura dallas societads paralellas dalla SSR (societads regiunalas, societads commembras, cumischuns da program etc.).

Igls 26 d'otgover 1972 è neida derasada l'amprensa emissiun da radio an Svizra tras igl emettour Champ-de-l'Air a Lausanne. Chel giubileum d'en mez tschentaner è nia festivo an degna furma davart digls organs cumpatents dalla SSR e las autoritads politicas. An chella occasiun ò igl nov directer general fatg en allocaziun programatica noua tgi el ò punctuo la muntada da radio e televisiun scu sarvetsch public e cotras er la

responsabilitad anvers igls auditours ed aspectatours. A chella obligaziun saptgan pero igls dus mediums angal satisfar schianavant scu els gioldan libertad ed autonomia. Davart digls collaboratours vigna pratandia obiectivitat ed equilibritad. Tar emissiuns d'infurmaziun dess adegna neir differenztgia tranter l'infurmaziun seza ed igl commentar.

La posiziun da radio e televisiun è an vista agl futur sainza dubi adegna daple en problem politic, tgi interessescha la publizitat. Pir prubabel òn las tgombras federalas da s'occupar anc chest onn cun igl artetgel costituzional concernent radio e televisiun. —

2. La societad regiunala

La suprastanza dalla societad regiunala ò tracto er durant igl davos biennium 1972 an ampresa lengia dumondas da novs bietgs ed indrezs tecnicos. Chegl è sto igl cass a Berna, Basilea, Turitg, San Gagl ed a Coira. Per las novas localitads da nossa societad, resp. per igl post da programs a Coira è nia concedia en credit da 1,4 anfignen 2 milliuns.

An vista a chellas grondas expensas per investiziuns ed igl carschaint dallas expensas ordinarias è la situaziun da finanzas dalla societad regiunala davantada pac cuntantevla. Parchegl è la suprastanza dall'opiniun, tgi an connex cun la lescha federala da radio e televisiun dess er la dumonda da novas resursas da finanzas neir ventilada profunda-
maintg.

Aint igl decurs digl davos onn ò la suprastanza regiunala fatg betg manc tgi 8 tschernas da chefs da partiziun e da sarvetsch. La pi impurtanta tscherna è stada chella digl directer da radio. Per muteivs da vigliadetna ò directer dr. Fritz Ernst demissiono sen igls davos dezember 1972. La suprastanza regiunala veva gio tscharnia igl successour an sia seduta digls 21 da zercladour 1972. Scu nov directer è nia clamò dr. Gert Padel. El è davent digl onn 1956 ampluia dalla SSR. Igl ampren òl sarvia scu vizedirecter e siva an calitad da directer digl sarvetsch d'ondas curtas a Berna. Siva digl onn 1964 ò el funcziuno da directer digl studio da Turitg. I descha er alla CRR d'admetter en cordial angraztgamaint a dr. Ernst per la bagnvuglentscha demussada durant tot chels onns anvers lungatg e cultura rumantscha. Igl grond augmaint d'emissiuins vainsa d'angraztger an ampresa lengia all'intervenziun da directer Ernst. El mantgeva darar a nossas radunanzas generalas ed an totas tractativas cun suprastanza u oters gremiums er igl agreabel da discussionar cun el igls multifars problems, tgi stavan mintgamai an tavla. Avant dus onns ò el tignia tar nossa RG a Coira en interessant referat sur digl tema «ena societad dus lungatgs». Nous sparagn, tgi el vigna er dacodavent a cumpareir scu hosp a nossas occurenzas. A dr. Padel faschagnsa en cordial bavagnaint e giavischagn ad el bung success, cuntantentscha e satisfaziun an sia nova carica.

Pinavant ò la suprastanza dalla regiun stuvia sa fatschentar er cun dumondas da partizipaziun digl persunal aint igl travagl, digl program, an spezial cun l'emissiuin quotidiana da novitads, digl sarvetsch da pressa tar

radio e televisiun dalla regiun, e fitg intensiv cun la reorganisaziun sen fundamaint dallas propostas Hayek.

Igls 8 da dezember 1972 ò la societad regiunala salvo sia radunanza da delegos a Basilea sot igl presidi da dr. Konrad Krieger. Siva la deliberaziun dallas tractandas statutaricas ò prof. dr. Ulrich Saxer tignia en stupent referat sur da l'obiectivitat dall'infurmaziun publicistica.

Scu nov president vign igl anteriour directer da trafic da San Gagl Armin Moser designia. El è en om fitg verso an dumondas da radio e televisiun e fo part gio da ples onns dalla suprastanza regiunala. Er ad el seia admess nosa gratulaziun.

3. *Cumünanza rumantscha radio e televisiun*

La radunanza generala da nosa societad ò gia li igls 8 da fanadour 1972 ainten igl casti da Wildenberg a Zernez. Malgrad tgi igl taimp da vacanzas veva gio scumanzo ò igl parsoura savia salidar en grond domber da commembers, hosps ed ameis da nossas instituziuns culturalas. En spezial bavagnaint sporscha el a directer administrativ Dumenic Carl dalla SSR, agls directers da radio e televisiun dalla regiun dr. Ernst e dr. Frei, agl directer digl telefon digl circuit da Coira Armin Graf ed agl president dalla Leia Rumantscha dr. Pierin Ratti. Igl parsoura exprima rancunatschentscha ed angraztgamaint alla pressa Grischuna rumantscha e tudestga tant per la publicaziun digl orari da nossas emissiuns scu er per igls divers commentars on connex cun emissiuns.

Ainten sia allocaziun introductiva fo igl president er menziun da las monstruosas debattas aint igl parlamaint an relaziun cun problems da radio e televisiun ed agls plans da reorganisaziun sen fundamaint da l'expertisa Hayek.

Las tractandas statutaricas òn sa splaea giu sainza incaps an curt taimp. Igls commembers digls differents gremiums èn nias confirmos a lour scharschas. Ples commembers da noss gremiums levan demissionar, ma an vista alla revisiun digls statuts dalla SSR e per consequenza er dalas societads regiunalas e commembras an connex cun la reorganisaziun e la scadenza dalla concessiun ò la suprastanza exprimia igl giavisch, tgi els dèssan star anc per ena perioda an uffezi. Alla fegn dallas tractandas ò directer Dumenic Carl do ena conzisa orientaziun sur d'actuals problems dalla SSR ed an chel connex randia attent, tgi la SSR tschertga daz reorganisar sez. Ord chel muteiv seia la firma Hayek neida incumbensada d'elaborar en expertisa, tgi steta oz gio an discussiun.

Tar la debatta sur digl program vignan exprimias bagn en cal giavisch concernent taimp d'emissiuins etc. Igl chef da programs dr. C. Pally dat pled e fatg an moda suverana.

Igl premi radio e televisiun vign compartia alla Calendaria da Schons (societad culturala) ed agl chor d'unfants da Mustér. La laudatio portan redacter Christian Caduff ed inspector da scola Leo Bundi. —

Igl *cunsegl* dalla CRR è sa raduno igls 3 da zercladour a Coira per tractar preliminarmentg igls problems dalla radunanza generala scu gl'è

previa aint igls statuts. Cun chella occasiun ò igl parsoura oriento igls preschaints sur da l'amprema publicaziun dalla firma Hayek ariguard la reorganiasziun. Igl cunsegl ò incarico la suprastanza da piglier posiziun, essend tgi en gremium pitschen seia pi adato per stibgir chella voluminosa matergia profundamaintg.

Nonobstant tgi igl cunsegl dalla CRR è an amprema lengia en organ administrativ, òn igls preschaints sot varia s'externo detg intensiv cun dumondas, tgi pertotgan igl program e purto bleras bunas ideas per mang digl post da programs e dalla giunta. —

La cumischun da programs, tgi veva concludia an sia seduta ordinaria digls 13 da matg sa Savognin, d'intensivar sia labour e tigneur ple tgi ena seduta ad onn ò salvo ena segunda seduta da labour igls 16 da dezember 1972 a Coira. Las tractandas eran: critica dallas emissiuns passadas, propostas generalas e per singulas emissiuns, dumondas da structura dallas emissiuns, comunicaziuns e varia. Igl rapresentants digl post da programs dr. C. Pally e Sep Item peglian posiziun agls differents votums. Las obiezioni acceptan els per ulterioura examinaziun. Els punctueschan, tgi seia oz betg lev da contanscher ena midada digl taimp d'emissiuns. Davart d'en commember vign fatg la proposta da salvar agl manc 4 sedutas ad onn e da preveir, tgi 3—4 gruppas da commembers s'occupeschan mintgamai cun ena sparta dallas emissiuns. Essend tgi la partizipaziun alla seduta era fitg pitschna vign la discussiun sur da chella proposta ranvieida alla proxima tschantada. —

La giunta da programs ò an diversas sedutas siva igl basins tracto tot las emissiuns rumantschas tant da radio scu da televisiun. Piavant ò ella piglia part allas sedutas dalla suprastanza cun igls rapresentants digl ressort «balcun tort» e dr. Stäuble dalla televisiun a Turitg. La suprastanza ò savia constatar cun satisfacziun, tgi la labour dalla giunta è fitg prosperevla. I rigia ainten chel gremium en veir spirt da collaboraziun e collegialitad.

La cumischun radio-telescola ò salvo 2 sedutas da labour e planiso an moda definitiva tot las 18 emissiuns per igl onn 1972 e piglia an vista bagn bleras emissiuns per igl onn 1973. En ampernevel ambient facilitescha ainten chel gremium grondamaintg la labour. Segl sector da scola fissigl da postular en augmaint dallas emissiuns da televisiun. Anfignen ossa èn chellas stadas fitg raras. Igl delegos dallacumischun ainten la cumischun regionala èn nias incaricos d'interpreter igls pass necessaris an chella direcziun.

La suprastanza è stada cargedada er igl onn passo cun en detg burdi da labour. Ella ò stuvia s'occupar cun problems da novas localitads, dumondas da collaboraziun tranter igl post da programs a Coira ed igl ressort «balcun tort» dalla televisiun a Turitg, cun en modell da program per la regiun preparo digls intermediaders dallas societads sainza studio, cun la complexa amprega publicaziun dall'expertisa Hayek concernent la reorganiasziun, pianavand cun questiuns, tgi pertotgan igl persunal e finalmaintg cun multifaras tgossas administrativas dalla regiun e da nossa societad.

Ariguard las localitads ègl reuschia da rivar tar ena soluziun, tgi dess satisfar agls basins digls proxims 10—15 onns. Las instanzas cumpatentas dalla SSR ansemen cun la suprastanza dalla CRR òn savia francar la compra da 2 etaschas ainten en bietg nov alla veia digl teater a Coira. Igl plaz tgi vegn a star a disposiziun per igl post da programs ò ena maseira da ca. 900 m². La situaziun è fitg centrala e sainza dubi la miglra da chellas variantas, tgi èn stadas anfignen ossa an discussiun. Nonprevidamaintg ò en vaschign mess protesta cunter igls plans da construcziun da chel bietg cun la mutivaziun, tgins possa betg biagir schi ot. Per consequenza ègl nia instanzo en prozess civil, tgi tardivescha igl scumanzamaint da las lavours da construcziun. Pianavant egl ena dumonda, schi l'erecziun da chel bietg croda betg sot las restricziuns federalas concernent novs stabilimaints. Schi chels evenimaints imprevis impideschan betg mengia fitg igl progredair da las lavours, desso las localitads star a disposiziun an en onn a mez u dus.

Scu gio menziuno ò er l'expertisa Hayek occupo la suprastanza. I sa tracta co dall'amprema part digl pareri. Sen fundamaint da chellas expectoraziuns dess la direcziun generala neir rinforzada e ratschever ena nova structura. Las direcziuns regiunalas vignan ariguard igl program ad aveir considerablamaintg duple cumpatenzas. Ins vol contanscher ena miglra coordinaziun ainten la regiun cun metter ansemen las dus direcziuns da radio e televisiun. La reorganisaziun interna è necessaria an consequenza digl grond svilup digls dus mediums siva dalla davosa reorganisaziun. La nova organisaziun sto neir adatada allas relaziuns actualas e tigneir an ògl igl creschamaint futur. L'expertisa porta 4 variantas, ma racumonda da varianta 4 per la pi convignainta. Nossa suprastanza ò accepto an prancepi chella varianta faschond attent, tgi ainten chella part dall'expertisa seia la posiziun dalla CRR betg circumscretga ed er la rola digls posts da program seia mianc menziunada. La suprastanza postulescha ord chel muteiv, tgi tar la reorganisaziun vigna piglia spezial risguard sen las relaziuns dalla rumantscheia tgi rapraschainta la 4 regiun linguistica an Svizra. La relativa autonomia dalla regiun dess neir francada pi bagn tgi anfignen ossa cun tot las consequenzas, tgi sa datan ordlonder.

Er igl onn passo òn las societads sainza studio gia ena santupada per tractar dumondas da comunabel interess. Scu tema prinzipal stava an tavla en nov modell da program per la regiun elaboro digls 3 intermediaders da chellas societads.

La collaboraziun tranter igl post da programs a Coira ed igl ressort «balcun tort» a Turitg ò do occasiun a differentas discussiuns aint igl ravogl dalla suprastanza. An relaziun cun chel problem òn er gia li ples conferenzas cun igl directer dalla televisiun. Er sen chel sector mossa igl svilup, tgi igl persunal, tgi stat oz a disposiziun per la producziun e realisaziun basta betg. Ord chellas pondoraziuns sto — la front neir rinforzada quantitativ e qualitativ. La direcziun e survigilanza dess pero restar tar igl post da programs a Coira. Las tractativas concernent chel impurtant problem èn per antant betg anc alla fegn. Igl augmoint dallas emissiuns da radio pratenda er duple persunal. Igl chef da programs ò

preschento en nov plan da plazas a la suprastanza er per mang digl capo dall'administraziun dalla regiun. Er chel postulat stat igl mument anc an discussiun cun las instanzas cumpatentas dalla regiun.

Aint igl decurs digl aton passo ò Mario Bärtschi banduno igl sies post tar igl ressort «balcun tort» a Turitg. El è nia ramplazo cun giunfra Staschia Müller. Igl onn curraint ègl puspe da chintar cun mutaziuns segl sector digl persunal.

An occasiun dalla davosa seduta digl onn ò la suprastanza reeligia e per part tscharnia da nov igls commembers dalla delegaziun da programs e dalla cumischun radio-telescola. Scu nov suppleant dalla giunta az ò mess a disposiziun dr. Gieri Ragaz, Andeer/Coira ed an pe da scolast Wieland Clopath, tgi veva demissiuo, vign Gion Clopath tscharnia ainten la cumischun radio-telescola.

Tar ena seduta communabla dalla suprastanza e giunta ò prof. dr. Bernard von Arx explitgia fegn e meira dalla nova uniun «quarta lingua». Durant la madema seduta è er igl film da dr. von Arx «mora igl rumantsch» nia analiso an moda critica. Aint igl decurs dalla discussiun è igl tema digl interrumsch nia ventilo.

Ariguard igl *program* viglia m'abstignair d'ulteriouras espectoraziuns, essend tgi igl chef da programs porta ena contribuziun speziala per igl rapport annual, tgi tangescha angal dumondas digl program.

Alla fegn da chesta infurmaziun lessa exprimer en grond angraztgamaint a tots collaboratours tar las emissiuns da radio e televisiun, agl chef da program cun sia excelenta equipa ed agls commembers digls divers gremiums dalla CRR.

Stefan Sonder

Contribuziun annuela da las vischnaunchas

Daspö l'existenza da la LR haun nossas vischnaunchas sustnieu quella cun üna contribuziun volontaria da 5 raps per abitant. L'an 1971 haun 60 vischnaunchas pajo üna contribuziun da frs. 2 852.50. L'utuon 1972 avains nus giavüscho a nossas vischnaunchas da fer ün sforz speziel in vista a l'istanza a Berna ed il nouv program da lavur chi metta novs accents illas relaziuns traunter las vischnaunchas e la LR. Quist appel avet ün bel success. 75 vischnaunchas pajettan 3 600.10 frs. Nus ingrazchains a populaziun ed autoriteds per lur sustegn e laschains seguir co la glista da las vischnaunchas e lur contribuziuns.

Alvagni	40.—	Lumbrein	50.—	Schlarigna	20.—
Andeer	100.—	Luven	15.—	Schluein	45.—
Andiast	27.20	Madulain	10.—	Scuol	168.60
Ardez	50.—	Morissen	25.—	Segl	50.—
Bonaduz	50.—	Mulegns	20.—	Sent	70.—
Bravuogn	20.—	Mustér	200.—	Silvaplana	100.—
Breil	130.—	Müstair	20.—	Sur	10.—
Brinzeuls	13.—	Parsonz	10.—	Surava	50.—
Calantgil	10.—	Pigniu	10.—	Surcasti	10.—
Camuns	7.—	Preaz	20.—	Susch	20.—
Castrisch	20.—	Puntraschigna	165.—	Stierva	100.—
Cumbel	30.—	Ramosch	40.—	Tarasp	70.—*
Cunter	10.—	Razén	50.—	Tinizong	50.—
Degen	20.—	Riein	10.—	Trin	20.—
Domat	50.—	Riom	20.—	Trun	50.—
Duin	10.—	Rueun	45.—	Tumegl	20.—
Flem	50.—	Ruschein	40.—	Tschierv	15.—
Flond	14.—	Sa. Maria	20.—	Tschlin	50.—
Ftan	42.90	Sagogn	50.—	Valchava	10.—
Fuldera	15.—	Salouf	40.—	Vaz-Su	200.—
Laax	100.—	Samedan	125.—	Veulden	20.—
Ladir	15.—	San Murezzan	50.—	Vignogn	20.—
Lantsch	40.—	Savognin	81.60	Vrin	33.30
La Punt	20.—	S-chanf	52.50	Vuorz	40.—
Lavin	20.—	Scharans	25.—		

* per 1971 e 1972

Scoulinas sustgnüdas da la LR 1972

Alvagni	800.—	Trin	500.—
Bravuogn	800.—	Tschierv/Lü/Fuldera	1500.—
Casti	500.—	Samedan	2000.—
Champfer	500.—	Segl	500.—
Danis-Tavanasa	500.—	Silvaplana	500.—
Glion	500.—	San Murezzan	500.—
Lantsch	1000.—	Vaz	500.—
Puntraschigna	500.—	Valbella	500.—
Razén	500.—	Zuoz	500.—
Tinizong	500.—		

Quen annual 1972

A. Quen general

Expensas

Expensas per organs e persunal

Cussegl	953.—	
Suprastonza	4 176.10	
President	3 600.—	
Nuder	750.—	
Cumission	781.50	
Cussegl da scola	1 326.80	
Pagas al secretariat	74 460.—	
Paga per schubergiar	2 079.60	
Supplement da carischia	13 224.70	
Supplement da famiglia ed affons	2 340.—	
Supplement d'esperienza	2 921.10	
SVS/SI/CCF	5 563.60	
Segirada d'accidents	1 017.35	
Contr. alla segirada da spargn	1 750.—	
Contr. alla segirada da pensiun	2 569.40	117 513.15

Cuosts da biro

Cuosts da viadi e representaziun	3 179.10	
Material e maschinas da biro	3 914.70	
Francatura e vitgira	1 942.70	
Telefon	1 637.—	
Cuosts da banca e schec postal	451.40	
Tscheins per biros e magasins	8 423.20	
Scauldament per biros e magasins	1 630.69	
Glisch e forza electrica biros e magasins	334.10	
Material per schubergiar	50.10	
Reparaturas ed installaziuns	660.95	22 223.94

Divers cuosts

Biblioteca ed archiv	964.25	
Abonnements per gasettas e diversa	862.80	
Inserats	668.25	
Propaganda generala, rapport annual, scartiras d'orientaziun	2 703.95	
Lavurs tras tiarzas persunas	590.—	
Tscheins passivs	125.35	
Segirada da fiug	513.15	
Cuosts divers secretariat	147.25	
Inscunter Furlan — Ladin — Romontsch	15 082.70	21 657.70

Subsidis

Subsidis regulars

Società Retorumantscha	5 150.—	
Romania	7 000.—	
Uniun dals Grischs	5 150.—	
Renania	5 150.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	5 150.—	
Uniun da Scripturs Romontschs	1 400.—	
Cumünanza Radio Rumantsch	200.—	29 200.—

Subsidis supplementars

Società Retorumantscha	2 650.—	
Romania	12 750.—	
Uniun dals Grischs	8 600.—	
Renania	2 850.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	3 000.—	30.650.—

Per survetsch da referats 1 204.75

Per la fatscha da nos vitgs 1 343.50

Divers subsidis

USR per studis	900.—	
USR per cumissiun litterara	700.—	
USR per ovras litteraras novas	2 700.—	
USR pil teater	1 000.—	
USR per seradas romontschas	1 040.—	
UdG per «L'aviöl» e «Dun da Nadal»	850.—	
A particulars	5 606.—	12 796.—

Scoletta

Pagas allas mussadras	43 886.75
Pagas per instrucziun	20 988.—
Pagas per schubergiar scolettas Cuera	4 160.40
Paga all'inspectura	5 326.—
Supplement da carischia	7 011.55
SVS/SI/CCF	2 237.—
Segirada d'accidents	1 075.60
Provediment per instructura e mussadras	2 287.70
Cuosts da viadi per survigilanza	2 265.30
Cuosts da viadi per mussadras	344.70
Subsidi conferenza CMR	450.—
Cumpra da material e mobiglias	1 993.90

Material e mieds didactics cuors mussadras	986.95	
Tscheins scolettas e cuors mussadras	11 806.80	
Scauldament per scolettas e cuors mussadras	3 005.76	
Glisch e forza electrica scolettas e cuors mussadras	403.30	
Reparaturas scolettas	150.35	
Economia cuors mussadras	4 992.20	
Subsidis a scolettas	13 100.—	
Cuosts divers scolettas	165.—	
Cuosts divers cuors mussadras	2 219.35	128 854.61
<hr/>		
<i>Cuosts specials per mantener il lungatg</i>		
Pil teater	4 000.—	
Per cuors da lungatg	17 708.90	
Mieds didactics rom. per scolas fund. tudestgas	456.60	
Cuors en scola	3 575.—	
Cuors audiovisual	6 506.60	
La Punt	1 500.—	33 747.10
		<hr/>
		399 190.75
<hr/>		
<i>Entradas</i>		
<i>Subsidis e contribuziuns</i>		
Subsidis dalla Confederaziun	190 000.—	
Subsidis dil Cantun	120 000.—	
Contribuziuns dallas vischnauncas	3 600.10	
Pro Helvetia per Inscunter interromontsch	2 000.—	315 600.10
		<hr/>
<i>Entradas ord investiziuns</i>		
Tscheins	856.15	
Tscheins ord fonds	850.—	1 706.15
		<hr/>
<i>Entradas diversas</i>		
Contribuziuns publicas per scolettas	21 833.50	
Marcau da Cuera per scolettas	10 000.—	
Marcau da Turitg per scolettas	2 000.—	
Taxa dils scolarets	2 689.—	
Contribuziun scolaras cuors mussadras	27 410.—	
Cuors da lungatg	4 867.—	
Marcau da Cuera per instrucziun romontscha	2 000.—	
Entradas diversas	740.20	
Donaziun Societad da Banca Svizra per cuors audiovisuals	1 506.60	
Restituziun supplement per affons	1 680.—	
Scuntraziun cuosts per ediziuns	22 697.50	
Entradas per documentaziuns	1 098.10	98 521.90
		<hr/>
		415 828.15

B. Quen per las ediziuns

Expensas

Cuosts per ediziuns

Cudischs OSL e LR (ord res. 3 000.—)	9 793.20	
Reediziun Voc. tud.-rom. sursilvan	22 027.05	
Reediziun Dicz. tud.-rum. ladin	802.—	
Bettina vain darcheu sana	79.70	
Carius e Bactus	1 542.50	
Tü ed eu da pè a cheu	436.70	
Difficultads ortograficas (ord res. 1 500.—)	445.—	
Canzuns	354.25	
Reediziun grammatica S.M. Nay	12 057.—	
La fuigia dil Stoffel (ord. res. 4 000.—)	5 638.—	
Reediziun Guardia Grischuna (ord res. 5 000.—)	4 641.10	
Ils trais sudos (ord res. 4 000.—)	7 500.—	
Divers	15 251.45	80 567.95

Cuosts secundars

Scuntraziun cuosts secretariat	22 697.50	
Cuosts da viadi	125.20	
Francatura e vitgira	./403.90	
Propaganda	2 097.90	24 516.70
Sminuaziun da valeta		14 331.20
		<u>119 415.85</u>

Entradas

Contribuziuns

Fondo naziunal per Vocabulari sursilvan	20 044.45	
Pro Helvetia per La fuigia dil Stoffel	3 000.—	
Cuminonza pil bien cudisch da giuv. per La fuigia dil Stoffel	2 000.—	25 044.45

Vendita

Divers cudischs	58 086.30	
Augment debiturs	1 408.90	
		<u>84 539.65</u>

Quen general

Cuosts	399 190.75
Entradas	415 828.15
<i>Avanzament</i>	<u>16 637.40</u>

Quen d'ediziuns

Cuosts	119 415.85
Entradas	84 539.65
<i>Deficit</i>	<u>34 876.20</u>

*Bilanza**Activas*

Cassa	932.85	
Schec postal	20 758.33	
Quen current banca cantunala	25 331.95	
Debiturs divers	511.85	
Debiturs dallas ediziuns	11 095.20	
UdG per Ouvras Peider Lansel	2 970.—	
Participaziun Radio Turitg	200.—	
Cudischs avon maun	57 650.25	119 450.43
Maschinas da biro	1.—	
Mobiglias da biro	1.—	
Mobiglias en scoletta	1.—	
Biblioteca LR e Caviezel	1.—	4.—
Activas transitoricas		104.35
Deficit	18 238.80	117 172.37
Legat dr. Pieder Tuor	2 000.—	
Legat per scribents malsauns	796.30	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	17 796.30
		<u>254 527.45</u>

Passivas

Crediturs divers	9 725.10	
Cassa da spargn personal LR	12 101.60	21 826.70
Emprest Fundaziun Augustin	3 000.—	
Emprest Fond naziunal per vocabularis	37 730.—	
Emprest Fond naziunal per Ouvras Lansel	5 502.—	46 232.—
Passivas transitoricas		12 199.95

Reservas per intents specials

Per ediziuns linguisticas	74 000.—	
Per ediziuns commemorativas	4 000.—	
Publicaziuns per affons	21 525.60	
Per ovras litteraras novas	2 400.—	
Cumissiun da cant	1 500.—	
«La Scoletta», fegl per mussadras	146.20	
Cuors mussadras	17 015.30	
Donaziun Societad da Banca Svizra per cuors audiovisuals	18 493.40	
Per las scolettas	3 800.—	
Donaziun Banca cant. Grischuna per voc. sursilvan	10 000.—	
Cudischs da scola Sutselva/Plaun	2 200.—	
Lectura Sutselva/Plaun	1 392.—	156 472.50
Legat dr. Pieder Tuor	2 000.—	
Legat per sribents malsauns	796.30	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	17 796.30
		<u>254 527.45</u>

Rapport da revisiun

Preziadas damas e signurs,

en la funcziun d'uffeci da controlla da Vossa societad vein nus controllau la bilanza, fatga per ils 31 da december 1972, sco era ils quens da gudogn e sperdita per il temps digl'emprems da schaner entochen ils 31 da december 1972.

La bilanza siara da mintga vart cun frs. 254 527.45. Il quen da gudogn e sperdita dil Quen general muossa in gudogn da frs. 16 637.40 ed il Quen d'ediziuns ina sperdita da frs. 34 876.20.

Nossa controlla ha mussau ch'ils cudischs ein menai bein ed en uorden. Sin fundament da nossa controlla e dallas informaziuns retschevidas essan nus perschua di che la presentaziun dil resultat da gestiun e dalla situaziun dalla facultad corrispunda allas prescripziuns legalas e statutaricas. Nossa controlla dat buca caschun a remarcas specialas.

Ils detagls davart las dimensiuns da nossa controlla e las constataziuns fatgas ein francai en nies rapport separau.

Sin fundament dils resultats da nossas controllas proponin nus d'acceptar il present quen annual e la bilanza.

Cuera, ils 16 da mars 1972

Cun perfetga stema
Igl uffeci da controlla

Il revisur designaus dalla
controlla da finanzas dil
Cantun Grischun:

Ch. Cavegn

SCHWEIZERISCHE LANDESBIBLIOTHEK

BIBLIOTHÈQUE NATIONALE SUISSE

BIBLIOTECA NAZIONALE SVIZZERA

BIBLIOTECA NAZIONALE SVIZZERA

BIBLIOTHÈQUE NATIONALE SUISSE

SCHWEIZERISCHE LANDESBIBLIOTHEK